



## **Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online**

**Danskernes Historie Online** er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

### **Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor**

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

### **Ophavsret**

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

### **Links**

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

## Schmidt & Outzen:

Den følgende slægtstavle for Anne Marie Schmidt skal råde bod på de familiemæssige fejltolkninger, der har været vedrørende hendes forfædre ikke mindst på hendes farmors side, som det bl.a. ses i slægtsbogen ”Slægten Byskov fra Nr. Nissum”, som gør hendes farmor og dennes moder til søskende, selv om Lemvig kirkebogs fadderlister helt klart fortæller noget andet. Personernes numre følger forslægtstavlens numre.

### 7: Anne Marie Schmidt:

- \* 9-7-1752 i Roager præstegård, Roager sogn,
- + 21-4-1827 på Farverstedet, Gram sogn hos datteren. Silhuet bevaret.
- Gift i Frederiksberg kirke (København) 11-9-1770 med
- 6: Johannes Nicolai Bjørn:** ejer af Vester Astrupgård, skriver i København 1769.
- \* 17-1-1751 på Vester Astrupgård, Brøns sogn,
- + 21-11-1786 på Vestre Astrupgård.

## Forældre:

### 14: Christen Nielsen Schmidt: sognepræst i Roager sogn 1740-1767, gravsten i kirken.

- \* 15-6-1708 i Lemvig,
- + 15-11-1767 i Roager præstegård, Roager sogn.
- Gift 1. i Viborg, antagelig i forældrenes hus, men vielsen ikke er nævnt i nogle af kirkebøgerne, og der mangler tilsyneladende nogle vielser i Gråbrødre sogn mellem 1739 og juli 1741, han anfører dagen i Roager kirkebog ved hustruens død, 14-6-1741 med **Maren Schaltz** født i Viborg Gråbrødre sogn 23-8-1717, død i Roager Præstegård 12-6-1745.
- Gift 2. i Roager 15-9-1746 med

### 15: Dorteia Marie Outzen:

- \* 8-3-1727 på Roost Fogedgård, Arrild sogn,
- + 16-10-1797 i Arrild sogn hos en datter.

Skiftet efter hans moder i 1761 giver en god beskrivelse af hans opvækst og uddannelse. Han gik i Lemvig skole, indtil han i 1722 kom til latinskolen i Viborg, hvorfra han blev student i 1730, og i disse otte år nød han fri kost på latinskolen og tjente til livets fornødenheder ved at skrive for andre og give lektiehjælp til skolebørn i byen. Hans moder og stedfar havde derfor ikke andre udgifter på ham end lidt nyt tøj ind imellem.

24-7-1730 blev han immatrikuleret ved Københavns universitet, hvorfra han blev teologisk kandidat 21-10-1737. Han var ret længe om at blive færdig, men det skyldes antagelig, at han ind imellem var hører ved Viborg latinskole for at tjene til livets ophold. Og stadig var han henvist til for det meste at klare sig selv i økonomisk henseende, selv om smedebroderen Niels i Lemvig mente, at hans forældre havde udstyret ham med gode og rigelige klæder, mens han studerede.

I Viborgtiden havde han lært en ung pige, Maren datter af købmand Jørgen Pedersen Schaltz død 1752 og hustru Karen Jensdatter Nybroe død 1754 i Viborg, at kende, men de havde ikke mulighed for at gifte sig, før han fik et embede og kunne forsørge en familie. I de første år efter kandidatek-

samen fortsatte han som hører ved Viborg latinskole, men 14-10-1740 blev han udnævnt til sognepræst ved Roager kirke i Ribe stift, og så kunne han gifte sig. I Roager kirkebog skriver han følgende under døbte på side 183:

”In Nomine Jesu Christi

Ao. 1740 Dom.3die Advent (11.dec.) blev ieg Christen Schmidt som Siæle-Sørger for denne Guds Menighed indsat af Prousten i Hvidding Velærværdige og Høylærde Her. Clemens Fog - og siden den Tid har ieg inddøbt følgende”. Han havde i øvrigt en letlæselig, nydelig skrift.

Lykken var nu kort, for efter at have født to piger, som begge døde spæde, døde også Maren Schultz i Roager i 1745, og han skrev følgende i kirkebogen:

”Løverdagen d.12. Junii om Aftenen Klokken 11 slet, før Trinitatis Søndag, behagede Livets og Dødens Herre efter 2de Aars langvarig Sygdom og Skrøbelighed ved en Salig Død at hiemkalde til dend evige Hvile og Himmelske Husværelse min kiære og af Hiertet elskede Hustrue nu hos Gud sal. Maren Jørgensdaaistter Schaltz. Det salige Guds Barn var fød i Viborg 1717 d.23. Augusti, hafde tient Frue Conferents Raadinde von Klingenberg til Høyris og Dueholms Closter i 9 Aær. Siden forestaaet sin kiære Faders Huus indtil Hun med Guds alviise Raad og Forsyene kom i Ægteskab med mig hendes efterladte bedrøvede Mand og stod vores Bryllup i Viborg d.14.Junii 1741. I vores bedrøvelige Ægteskab, formedelst det Guds Barns stedseværende smertefulde Sygdom (det næste udstreget, men af det læselige ser det ud til, at Christen Schmidt beskylder jordemoderen for at være skyld i hans hustrus lidelser, men at han fortryder beskyldningen og derfor streger det meste ud igen) blev vi velsignede med 2de unge Døttre, som allerede for hen vare døde, og hvilke min salige Hustrue nu fauner i dend Himmelske Glæde.

D.18.Junii blev hun med Christelig og Hæderlige Ceremonier begravet her i Kirken og prædikede da velærværdige og høylærde Her. Søren Biørn af Vodder en lærd og opbyggelig Prædiken. Text: Rom.14.v.7-8. Exordium. Joh.17.v.24.

Min Salige og af Hiertet elskede Hustrues livløse Legene er nedsat i Kirken saaledis at en deel af Kisten gaar ind under hendis Stoel mod vesten og den anden Ende mod Alteret uden for Stolen. Gud lad mig, som er tilbage, saaledes ved sine Raad, at ieg med Hende maae møde med glæde for Vor Frelseris Jesu Domstoel! Amen.”

I løbet af sørgeåret har Christen Schmidt antagelig set sig om blandt egnens bedre familier for at finde en ny livsledsager, og hende fandt han i Roost Fogedgård i Arrild, så da sørgeåret var omme, giftede han sig i Roager kirke med Dorothea Marie Outzen, som var datter af husfoged Hans Outzen på Roost Fogedgård, en af egnens mest betydningsfulde mænd.

De bevarede kilder nævner ikke meget om personen Christian Schmidt. I Roager kirkebog har han selv indført sit sidste bryllup og sine børns dåb og begravelse, og han har omhyggeligt nævnt alle de betydningsfulde faddere til børnene i andet ægteskab, som især blev hentet blandt hans hustrus slægtninge og omegnens præstefamilier. Ifølge justits- og skifteprotokollen fra Hvidding herred 1753-94 lå han sammen med andre i proces med degnen i Roager, Anders Sørensen i 1758, og det fremgår her ligesom i skiftet efter hans mor, at han kunne virke ret selvglad og ikke så lidt trættekær. Ved hans død står der da også kun følgende i kirkebogen: Den 25. november (1767) blev velærværdige og velædle Hr. Christen Schmidt begravet i kirken i mange hæderlige venners overværelse”. Der var tilsyneladende ikke mange beklagelser over dødsfaldet. Døden må være kommet ret pludselig, idet han havde sin sidste begravelse den 9. november. Han blev altså begravet inde i kirken i præstebegravelsen hos sin første hustru og de døde småbørn, og i gulvet over begravelsen blev der lagt en stor sandstens ligsten med hans og hans koners data og også de fem små børn.

D.v.s. Dorothea Marie Outzens dødsår er der plads til, men pladsen står tom, da hun blev begravet i Arrild og ikke i Vodder. Ligstenen står nu i Roager kirkes tårn, som er indgang til kirken. Han købte Roager præstegård af forgængerens enke, selv om dette ikke er nævnt i Hvidding-Nr. Rangstrup skyld- og panteprotokol, hvorunder Roager hørte. Præstegårdens stuehuslænge var opført omkring 1660, udlængerne i 1714 efter en brand. Der findes et billede af stuehuslængen i Sommers bog om Astrupgård, 1905, men nu er den for længst nedrevet. I 1743 opgav han kaldets visse og uvisse indtægter til 172 rdl 32 mark om året. Skyld- og panteprotokollen viser, at han ind imellem lånte lidt penge ud til omegnens bønder. Desværre er skiftet efter ham ikke bevaret, men hans enke lånte en del af de penge ud, som var i boet efter manden, og datteren på Astrupgård havde også arvet omkring 400 rdl, antagelig en søsterlod, så det tyder jo også på velstand i præstegården.



Roager præstegård o.1900

Efter mandens død solgte Dorothea Marie Outzen præstegården til eftermanden, Thøger Jensen, for 600 rdl og flyttede til Holmgård i Brøns sogn. Hun fik årligt 25 rdl i pension fra Roager pastorat. Inden 1773 flyttede hun til Spandet, hvor datteren Mette Dorothea blev konfirmeret i 1773. Præsten i Spandet, Andreas Boysen, var gift med hendes kusine, og da præstefamilien flyttede til Arrild, flyttede Dorothea Marie Outzen med. Da nævnte datter i 1781 blev gift med præstens søn, Nicolai, og de unge overtog en fæstegård i Arrild, flyttede hun sammen med de unge. I 1789 findes hun i skatteprotokollen bosat på fæstegården som ”Madame Schmidt, enke”, og hun havde så megen formue, at hun betalte mere i skat end svigersønnen. Og som ”Madame Schmidt” blev hun nævnt i kirkebogen, da hun som 70 årig døde og blev begravet i Arrild 1797.

#### **Christen Schmidts børn:**

##### **1.ægteskab:**

##### **a: Karen:**

\* 14-5-1742, + 27-7-1742, begravet i Roager kirke.

##### **b: Karen:**

\* 27-5-1743, + 9-8-1743, begravet i Roager kirke.

## **2.ægteskab:**

### **a: Marie Catrine:**

\* 7-7-1747, død i Roager 24-5-1821.

Hun blev gift i Roager 27-9-1768 med fæstebonden Jap Hansen, der var fæster af en Schackenborgsk fæstegård i Roager. Han døde 19-10-1781. Deres første barn, Hans, blev allerede født 9-9-1768, altså før bryllup`et, men det forbigik sognepræsten fuldstændig ved dåbsindførslen, det var jo trods alt forgængerens datter.

Efter mandens død blev hun igen gift 25-10-1782 med eftermanden på gården, Knud Madsen. I de to ægteskaber havde hun en hel del børn, bl.a. to hold tvillinger.

### **b: Hans Outzen:**

\* 15-5-1748, død i Arrild 1792, begravet 31-5.

Han var opkaldt efter sin morfar på Roost Fogedgård. I 1773 opholdt han sig i Brøns, hvor han 2.februar stod fadder til søsterens barn på Astrupgård. Han boede her stadig i 1786 ifølge skiftet efter fasteren, hvor det i øvrigt var ham, der havde læst efterlysnin-gen i Den Berlinske Avis, med det oplyses ikke, hvad han bestilte. Han er ikke fun-det gift, og på et tidspunkt efter 1786 flyttede han til familien i Arrild, hvor han døde i 1792.

### **c: Anna Marie:**

\* 21-6-1751, + 1-7-1751, begravet i Roager kirke.

### **d: Anna Maria:**

\* 9-7-1752, død på Farverstedet på Gram 24-4-1827. Silhuet bevaret.

Se videre om hende under Slægten Bjørn med billeder.

### **e: Niels Jørgen:**

\* 20-7-1754, + 27-12-1756, begravet i Roager kirke.

### **f: Mette Dorethe:**

\* 28-10-1755, + 17-12-1755, begravet i Roager kirke.

### **g: Mette Dorothea:**

\* 6-3-1757, død i Arrild 1812, begravet 12-12 i Arrild.

Gift i Arrild 26-10-1781 med Nicolai Boysen født i Spandet 25-6-1755, begravet i Arrild 6-7-1797, søn af sognepræsten i Spandet og Arrild, Andreas Jacobsen Boysen (1712-1790) og Catrine Marie Freuchen, som igen var datter af sognepræst i Brande-rup Nicolaus Freuchen og Ingeborg Outzen, som var faster til Dorothea Marie Outzen. De drev en ½ Løgumklostorsk fæstegård i Arrild. Slægtstavle over Boysen-familien findes på Rigsarkivet i Aabenraa.

### **h: Niels Jørgen:**

\* 22-2-1763.

Ifølge skiftet efter fasteren opholdt han sig i Arrild i 1786, men hans videre skæbne er ukendt. Han er ikke nævnt i de meget omfattende skatteregnskaber i 1789.

### **i: Dødfødt søn:**

\*+ 30-6-1767, begravet i Roager kirke.

## Bedsteforældre:

**28: Niels Christensen Klov:** grovsmed, bonde og brændevinsbrænder i Lemvig.

\* 4-3-1668 i Tørring sogn,

+ 21-8-1724 i Lemvig.

Gift 1. i Lemvig 8-1-1688 med **Anne Andersdatter** født o.1646, død i Lemvig 1707, begravet 5.april, 61 år gl. "Slegfredsdatter" af Lisbeth Schriver ved Vesterbjerg.

Gift 2. o.1707 med

**29: Maren Nielsdatter:**

\* o.1682, måske på Vestergård, Ulfborg sogn, hvor hun antagelig er opvokset,

+ 14-4-1761 i Lemvig.

Gift 2. i Lemvig 3-8-1727 med **Mads Nielsen Nørgaard** født o.1680, død i Lemvig 13-4-1754. Han var ladefoged på gården Kappel ved Lemvig i 1727.

Niels Christensen Klov var født i et husmandssted i Tørring under Vadskjærgård. Første gang efter hans dåb, vi hører om Niels Christensen Klov, er ved hans bryllup i Lemvig i 1688, hvor det er noteret i kirkebogen, at han var grovsmed, født i Tørring, men han havde opholdt sig i Lomborg og havde attest med fra pastor Borch dér, sikkert om at han var fri for andet ægteskabsløfte. At bruden er 22 år ældre end brudgommen og boede ved Vesterbjerg i Lemvig, må tydes derhen, at han kunne gøre et godt parti med en gammel pige, der havde jord og ejendom, hvorfra der kunne drives en smedje. De to ældste skøder på jorden er fra 1664, så det tyder også derpå. I 1690 købte han yderligere et stykke jord og igen i 1694, alle skøder på jord omkring smedjen og beboelsen, mens han i 1690, 1698, 1705 og to gange i 1719 købte mere jord i Lemvig vester og nørremark.

Niels Smed virkede nu som grovsmed i Lemvig, men drev også landbrug og brændte og solgte en del brændevin. Ifølge krigsstyren (skat) i 1710 boede han i eget hus, havde en tjenestepige og havde sin næring af sit håndværk som grovsmed og som brændevinsbrænder, foruden at han havde en god del markjorder og avl til 3-4 køer. Det tyder på, at han sad ret godt i det. Desværre er skiftet efter ham ikke bevaret, men ved hans kones død henvises hertil, og ved at regne tilbage på den fædrene arv, hans børn havde fået, må boets overskud ved hans død i 1724 have været på omkring 750 rdl, og det er et ret højt beløb for den tid.

Ret kort tid efter hans første kones død i april 1707 blev Niels Smed gift igen, denne gang med en yngre udgave, idet hans nye brud, Maren Nielsdatter, var født omkring 1682, da hun har fået sit sidste barn i 1722 og må da have været mindst fyrrer år gammel. Enten er hun uægte eller også er hendes fader død tidligt, men da kirkebogen for Ulfborg først begynder i 1708, kan dette spørgsmål ikke besvares. Det har heller ikke været muligt at finde deres bryllup, som ikke stod i Lemvig. Hendes moder var Margrethe Nielsdatter fra Vestergård i Ulfborg. Det er så heldigt, at sognepræsten i Lemvig var en god bekendt af familien både på Vestergård og i Lemvig, og ved hjælp af hans noter i Lemvig kirkebog ved barnedåb og dødsfald i familien får vi nøje klarhed over slægtsskabsforholdene bagud. Se også derom under nr. **118**.

Beviset på, at Mogens Jensens kone, Margrethe Nielsdatter var moder til Maren Nielsdatter findes ved Niels Smeds og Maren Nielsdatters søn Olufs dåb i 1712, hvor den ene fadder er "Lille Karen Mogensdatter, ikke været til Guds bord, og en af Niels Smeds kones søstre". Hun var født i 1700 og blev først konfirmeret i 1716, så det passer jo godt nok, at hun var ukonfirmeret i 1712, men trods alt ualmindeligt, at hun fik lov til at stå fadder så ung og sikkert kun, fordi det var i nærmeste familie. I øvrigt stod både Margrethe Nielsdatter og Mogens Jensen fadder til alle Niels Smeds børn,

Margrethe Nielsdatter var gudmoder to af gangene, og deres søn, Berthel, var ligeledes fadder to gange, så det bestyrker jo også slægtskabet.

Den første beskrivelse af smedens bolig findes i skiftet efter Mads Nørgaard i 1754. Huset bestod i alt af 18 fag, bestående af dagligstue, kviststue, køkken med spisekammer, karlekammer, stald og lade. Smedjen lå for sig selv p. g. af brandfaren. I begge stuer var der alkover, kister, hængeskabe, borde, læderbetrukne stole og messinglysestager. Desuden fandtes der en stor jernkakkellovn med 6 messingknopper på. Disse knopper sad løse, så man kunne tage dem af og varme sig, når man havde kolde fingre. Af rariteter kan nævnes et par fuglebure og et par musefælder. Af bøger fandtes der både gamle salmebøger, bønnebøger, en latinbog og kong Christian IV's Krigsartikel. Desuden et par briller. I køkkenet fandtes foruden de almindelige køkkenredskaber også hele udstyret til at brændevinsbrænding og til ølbrygning. I stald og lade var der 2 heste, 4 køer og nogle ungkreaturer samt et enkelt svin foruden foder, redskaber og vogne. På loftet fandtes foder- og sædekorn samt tørret fisk til husholdningen.



Vesterbjerg, Lemvig o.1910. Museet i bygningen til venstre, smedeboligen til højre

Alt i alt viser det, at vi har med et solidt hjem at gøre. Mads Nørgaard havde ikke drevet smedehåndværk. I en skatteindberetning fra 1743 siges det, at han havde heste og vogne og brugte nogen avling på ejede og lejede jorder samt brændte brændevin til salg. Underligt nok tog han først borgerskab i byen 22-10 1746, samme dag som stedsønnen Niels løste borgerskab som smed i Lemvig. Det siges ikke, hvad han tog borgerskab som, men det har nok været både som avlsmand og vognmand samt forhandler af brændevin.

Tilsyneladende var økonomien ikke for god ved Mads Nørgaards død. De sidste år af sit liv havde han optaget nogle lån, og i hvert fald lykkedes det enken og hendes børn at give skifteretten det indtryk, at der ikke var meget at arve, fordi boet nærmest var insolvent. Humlen i det hele var, at Mads Nørgaard ingen børn havde, så hans søskende, to brødre og fem søstre, som boede længere vestpå i Fjaltring, Bøvlingbjerg, Ferring, Trans og Ramme var nærmeste arvinger, og efter spage protester lod de enken blive siddende i uskiftet bo, mod at de dels fik i alt 50 rdl til deling, dels måtte købe den ene mark for andre 100 rdl, som de så straks solgte videre for 152 rdl, så der blev lidt mere at arve.

Maren Nielsdatter fortsatte altså i huset, som hun udvidede med to fag bl.a. til et såkaldt "betjentkammer", et kammer til den medhjælper hun behøvede til at hjælpe med avlen og med brænde-

vinssalget. I sine sidste leveår lejede hun dog både jorden og sengen i betjentkammeret ud til fremmede.

Maren Nielsdatter døde 14-4-1761, men sognepræsten havde tilsyneladende så travlt med sygdom i præstegården, at han glemte at notere hendes begravelse i kirkebogen, så vi kender kun dødsdagen fra skifteprotokollen. Skiftet efter hende fremviser nogenlunde det samme indbo, som ved skiftet efter Mads Nørgaard, men nu er der pludselig også ikke så lidt sølvtøj, bægre, skeer og mange sølvknapper samt en hel del husgeråd i messing. Det var der ikke noget af i Mads Nørgaards skifte, og mens boets formue ved hans død nærmest var negativ, var den steget til over 720 rdl, så der har nok været noget skjult for skifteretten den gang, og Mads Nørgaards arvinger fik givetvis ikke den arv, de burde have haft, men der kom ingen indsigelser, selv om der står en bemærkning i hendes skifte om, at det vist ikke gik helt reelt til ved Mads Nørgaards skifte.

Det mest interessante ved skiftet er, at de tre brødre gerådede i et gevaldigt slagsmål - på skrift - om arvens fordeling. Det startede med, at broderen Niels, der som nævnt havde overtaget smedjen i Lemvig, præsenterede skifteretten for to regninger, som han havde lavet vedrørende de to andre brøders akademiske uddannelse set i forhold til hans håndværksmæssige ditto. Han mente, at det bestemt var meget dyrere at uddanne en præst og en degn end en smed, de havde fået ekstra tøj og penge, bl.a. til rejserne til København, en ko hver og andre goder. Men de to brødre tog voldsomt til genmæle og konstaterede bl.a., at smedebroderen havde spist hjemme i de fleste år, nydt både tøj, vask og ophold i hjemmet, mens de langt hen ad vejen havde klaret deres studier selv for ikke at belaste deres forældre unødigt. Igennem alle skrivelserne får vi et godt indblik i, hvor de havde opholdt sig i deres ungdom. Den svagelige søsters formynder gjorde, hvad han kunne for at beskytte hendes arvepart, og da Niels Smed i sidste ende ikke kunne levere retsgyldige dokumenter, løb det hele ud i sandet, så de arvede efter loven.

Vi får et lille indblik i postgangen dengang, så kan vi jo måske sammenligne med i dag! Da Maren Nielsdatter var død 14.april, bestemte skifteretten, at der straks skulle sendes bud til sønnen i Roager præstegård dels for at fortælle om moderens død dels for at sige, at skiftet var udsat 1 måned til 13.maj, hvortil han blev indkaldt. Returbrevet fra ham til broderen Oluf var afsendt den 23.april og nåede frem inden den 13.maj. Det har i hvert fald taget under 9 dage, fra brevet blev afsendt i Lemvig, og til det var fremme i Roager.

#### **Niels Christensen Smeds børn:**

##### **1.ægteskab:**

##### **a: Magdalene:**

døbt 26-2-1689, begravet 29-11-1689 i Lemvig.

##### **2.ægteskab:**

##### **a: Christen:**

\* 15-6-1708, + 15-11-1767, sognepræst i Roager, se nr.14.

##### **b: Niels:**

døbt 4-4-1710, + 27-12-1771 i Lemvig.

Han tog borgerskab som smed i Lemvig 21-10-1746 og kaldes "grovsmed" i 1741.

Han boede i Vestergade i 10 fag hus med 6 fag lade samt en gammel, forfalden smedje, sikkert faderens, ifølge skiftet efter ham.



Han stod i lære i Holstebro, men moderen og stedfaderen betalte for at få ham hjem et år, før læretiden udløb, og herefter brugte han smedjen frit og overtog sikkert faderens smederedskaber også.

Gift 1. i Lemvig 13-6-1741 med **Maren Madsdatter Baadsgaard**, død 1751 30 år gl.

Gift 2. **Else Marie Pedersdatter** død i 1819, 95 år gl.

Han havde 2 levende børn i første ægteskab og 8 i sidste. Han kaldes altid **Smed**, mens hans brødre og hans børn kaldes **Schmidt**.

#### **c: Oluf:**

døbt 21-10-1712, begravet 9-10-1717 i Lemvig.

#### **d: Anne Malene:**

døbt 7-5-1715, + 23-4-1786 i Lemvig.

Allerede i skiftet efter Mads Nørgaard betegnes hun som syg og sengeliggende, og denne beskrivelse fortsættes i forstærket grad i skiftet efter moderen, hvor hendes ligklæder er omhyggeligt noteret, som gik hun på gravens rand, selv om hun overlevede moderen med 25 år. Da moderen var død, kunne hun ikke passe sig selv, men måtte have en broderdatter, Ingeborg, til hjælp, indtil hun kom i pleje hos broderen Oluf.

Der tales ikke om sygdommens art, men den har muligvis været af psykisk art. Denne antagelse bestyrkes, når man læser skiftet efter hende, hvor en hel del af hendes gøren og laden livet igennem opregnes.

Indtil moderens død i 1761 havde hun altid opholdt sig hjemme, meget af tiden sengeliggende, og sådan blev hun også overført til broderen Olufs hus, hvor hun mest opholdt sig i sengen døgnet rundt. I efteråret 1764 stod hun op og rejste til København, og her opholdt hun sig til foråret 1765, hvor hun vendte hjem igen. Hun sejlede med en skipper frem og tilbage, og det er jo ganske godt klaret af én, hvis ligklæder havde ligget parat i mange år. I København boede den ene af hendes mors halvsøstre, og det er jo nok der, hun har haft ophold. Efter hjemkomsten indlogerede hun sig hos Mads Laursen i Overby i Rom sogn, syd for Lemvig, og her boede hun til 1777, hvor hun igen tog ophold hos broderen Oluf i Lemvig, og her boede hun til sin død i 1786, de sidste to år konstant sengeliggende.

Hendes arvinger var broderen Oluf Schmidt i Lemvig og de to afdøde brødres børn. Mens man havde godt styr på Niels Smeds børn, vidste man blot, at Christen Schmidt havde børn, men ingen vidste, hvor de opholdt sig, så man udsatte skiftet 1 år og lod disse arvinger efterlyse i Berlingske Tidende, og efterlysningen gav det resultat, af Hans Outzen Schmidt i Brøns så efterlysningen og henvendte sig til farbroderen Oluf Schmidt i Lemvig og gjorde rede for sit og sine søskendes opholdssteder. Anne Malene Schmidts fortrolige var åbenbart ovennævnte Mads Laursen i Rom. Hos ham opbevarede hun nogle guldringe, nogle sølvskeer og en del sølvmønter. Boets overskud blev 81 rdl, d.v.s. hver arvepart til de tre brødre eller deres arvinger var 27 rdl.

#### **e: Oluf:**

døbt 7-6-1720, død 14-3-1810 i Lemvig. Ved hans dåb er tilføjet i marginen, at han var degn i Lemvig i 56 år til 1805.

Ifølge skiftet efter moderen kom han i Viborg Latinskole i 1734 og læste der, til han blev student og rejste til København i 1742. I alle disse år blev han væsentligst under-

holdt af broderen Christen. Han har antagelig villet læse teologi i København, læste nogle år, men tog ikke embedseksamen og vendte omkring 1745 tilbage til hjemstaven, hvor han tjente som huslærer i Engberg præstegård i 1 år og derefter i Lomborg præstegård i 2 år. I 1748 blev han kordegn og klokker ved Lemvig kirke, et embede han bestred til 1805, som nævnt ovenfor. Han havde det handikap, at han ikke kunne synge, hvilket jo ikke er godt for en degn, og derfor måtte han holde en medhjælp til at synge i kirken og ved kirkelige handlinger. Han boede i den ene ende af byens gamle latinskole, som lå på torvets sydside.

Det første år i Lemvig spiste han hos sin mor og stedfar, derefter i en del år hos provst Rosenberg i byen, som ifølge fadderlisterne havde kommet sammen med hans mor og hendes mand, og måske derfor overførte venskabet til barnebarnet. Samtidig med, at Oluf Schmidt var kordegn ved Lemvig kirke, var Jacob Hansen Dagnæs organist. Hans datter, Karen født 1736, blev senere mor til billedhugger Berthel Thorvaldsen.

Oluf Schmidt blev gift i Lemvig 18-11-1756 med **Ide Johanne Ombech**. Hun døde 11-2-1772, 34 år gl. og efterlod sig 6 børn, som alle levede ved faderens død i 1810.

**f: Jens:**

døbt 26-2-1722, begravet 1-5-1743 i Lemvig. Der har været holdt skifte efter ham, idet de øvrige søskendes arv stod i moderens bo ved hendes død, men skifteprotokollen eksisterer ikke, som det var tilfældet med skiftet efter faderen.

**30: Hans Outzen:** ejer af Roost Fogedgård.

\* o.1687 på Roost Fogedgård, Arrild sogn,  
+ 5-12-1755 på Roost Fogedgård, Arrild sogn.  
Gift i Arrild sogn 20-6-1720 med

**31: Anna Hennings Mechlenburg:**

\* o.1690 i Arrild præstegård, Arrild sogn,  
+ 12-6-1770 i Roost, Arrild sogn.

Hans Outzen var født på Roost Fogedgård, men kirkebogens dåbsindførsler mangler i en del år i den periode. Han var husfoged i Haderslev vesteramt og kirkeværge for Arrild kirke. En husfoged var før 1864 en som regel kongelig udnævnt embedsmand i Slesvig og Holsten. Det påhvilede ham at have overtilsynet med vejene i hans embedskreds så vel som med skovene, de offentlige bygninger og ægtkørslerne, d.v.s. pligtkørslerne for kongen udført af fæsterne på det kongelige gods, ligesom han også deltog i udskrivningsforretninger og afholdt skovauktioner.

Som kirkeværge, også kaldet kirkeforstander, for Arrild kirke havde han sin egen stol med sit navns bogstaver i spejlmonogram og årstallet 1721. Han fortsatte faderens udsmykning af kirken, idet der på den anden loftbjælke fra øst står: ”Anno 1747 haver kirkewærgeren Hans Ovtzen udi Roost ladet denne kircke staffere”. At man også den gang samlede ind i sognet, når man skulle have nyt i kirken, vidner en trætavle med årstallet 1731 ophængt i kirkerummet, hvorpå der med hvide bogstaver står: ”deres navne og gave, som til Arrild kirkes tvende nye klokkers gydelse vare behjælpelige - haver kirkeværgern Hans Ovtzen udi Roost ladet æreminde antegne”. Hans navn står sammen med sognepræstens også på den største af de to klokker, som var omstøbninger af kirkens gamle klokker. Den mindste klokke blev igen omstøbt i 1825, hvorved hans og præstens navne forsvandt. Hans



**Hans Outzens stol 1721**



**Hans Outzens navn og 1747 malet på loftsbjælken**

Outzen har tilsyneladende ikke gjort meget væsen af sig. Da han døde, står der i kirkebogen blot: ” i stilhed begravet”, så der findes ingen ligprædiken bevaret over han, som over hans far.

Hans Outzen fandt sin kone i sognets præstegård i Arrild, hvor hun var datter af sognets præst, Christian Mechlenburg Schnell (o.1660-1720) og Maren Pedersdatter Henningsen (1665-1737).

Da hun døde i 1770, skrev præsten i Arrild kirkebog:

”Lørdag Morgen s.12.juni klokken 1 blef Salig Mad. Anna Outzen som var Salig Hr. Hans Outzens i Roost efterlevende Kiereste begravet Æt.80 Aar. Hun blef i stilhed begravet, desuagtet fik ieg Jens Ibsen daværende Sogne Præst for Arrild Menighed for at kaste Jord paa hendes lig 12 Rdl. Hun var en daatter af Salig Hr. Christian Mechlenborg, som var min formands formands formand. Hun har altsaa seet mange Præster i Arrild”.

**Hans Outzens og Anna Hennings Mechlenburgs børn:**

**a: Maren:**

\* 1720, + 24-11-1720.

**b: Christina Maria:**

\* o.1722, gift i Arrild 13-10-1758 med **Peder Møller**, Åkjær.

**c: Detlef Outzen:**

\* 1725, + 21-8-1783 på Fårgård, Nr. Løgum. Cand. jur, birkefoged i Løgumkloster birk, kancelliråd, ejer af Fårgård, forpagter af Brøns mølle.

**d: Dorothea Marie:**

\* 8-3-1727, + 6-10-1797 i Arrild, se nr.15.

**e: Heilvig:**

\* 1730, + 25-5-1731.

**f: Christian Outzen:**

\* 31-7-1732, + 1-12-1809 i Roost Fogedgård. Cand. jur. 1758, husfoged i Haderslev Vesteramt, ridefoged i Hvidding og Nr. Rangstrup herreder, ejer af Roost Fogedgård.

## Oldeforældre:

**56: Christen Jensen Klov:** husmand ved Gamsmark, Tørring sogn under Vadskjærgård.

\* o.1596,

+ 1-2-1675 i Tørring sogn.

Gift 2. med

**57: Magdalene:**

\* o. 1640,

+ 18-6-1704 i Lemvig hos sønnen.

Christen Jensen Klov døde 79 år gl. i 1675, moderen Magdalene først i Lemvig hos sønnen i 1704, 67 år gl., så Christen Klov må have været gift to gange. Han må have siddet helt godt i det, da der blev betalt 3 mark til præsten ved hans begravelse, hvilket ikke var almindeligt i sognet. Vadskjærgårds godsarkiv er ikke bevaret, så det er sparsomt, hvilke oplysninger der er at få om familien.

**58: Niels NN.**

Har datteren nr.29 sammen med

**59: Margrethe Nielsdatter:**

\* o.1662 i Vestergård, Ulfborg,

+ efter 1727, måske i Hammerum herred hvortil ægteparret flytter dette år.

Gift o.1690 med **Mogens Jensen**, købmand i Lemvig.

Det vides ikke, om Margrethe Nielsdatter først har været gift med en **Niels**, eller om hendes første barn, datteren Maren Nielsdatter, er uægte født, da Ulfborg kirkebog først begynder i 1708. Omkring 1690 blev hun i hvert fald gift med **Mogens Jensen**, hvor vides ikke. I Lemvig byfogedprotokol (B77-3, s.301 ff er der en omtale af hans afstamning i forbindelse med en arvesag. Hans "oldefar" (farfar) hed Mogens Boellesen havde været snedker i Lemvig og var gift med Kirsten Madsdatter. De havde 3 sønner, Jens Mogensen og Christen Mogensen, borgere i Lemvig, samt Mads Mogensen, herredsfoged i Refs herred, Thy. Mogens Jensens far, Jens Mogensen, havde 4 sønner, Svend Jensen i Lemvig, Christen Jensen i Lemvig, Peder Jensen i Ydby og Mogens Jensen. Han var født 1662 i Lemvig, døbt 2-2. Slægten ejede flere gårde i Ydby, Thy foruden gårde i Lyngs og Vestervig, som han overtog, og 11-12-1691 tog han borgerskab som købmand i Lemvig, og familien slog sig ned her. I skatteregnskabet 1710 angives det, at han ejede sin egen gård og brugte købmandsskab med sædevarer og andet. Desuden havde han en god del jordegods, markjorder og avling, men havde dog også både gæld og kredit. Han havde 2 karle og 1 tjenestepige i sit brød. I 1707 angives det i byens regnskaber, at hans varer ikke var belagt med konsumtion og bestod af smør, tælle, flæsk og huder, og samme år anføres det, at han med det første agter sig at rejse til København på sin handel. Han var tilsyneladende en agtet mand i byen, hvor han både var kirkevæрге og fæster af en fjerdedel af kirketienden gennem sin hustru samt forpagter af den halve konsumtionskat.

I begyndelsen af 1720-ne forværredes hans økonomiske forhold, han var allerede i 1718 begyndt at sælge ud af sine jordejendomme bl.a. til svigersønnen Niels Smed. Lemvig byfoged protokol viser med al tydelighed, at der skete en kraftig deroute i hans velstand i løbet af disse år. Han var kommet til at skylde penge til forskellige folk, som han havde lånt penge af, samt til Lemvig kirke for manglende indbetaling af den fæstede kirketiende og til den anden konsumtionsforpagter måske som følge af, at han havde betalt en for høj afgift til Staten og så fået opkrævet for lidt bagefter. I 1722 var det nødvendigt for ham at pantsætte sine møbler og sin besætning bestående af 2 heste, 2 køer, 2

kalve, 2 svin, 15 får med lam samt 3 vogne og den indavlede kornsæd for at få penge til at betale sin gæld. I 1725 sælger han 4 fag af sit hus samt ret til indkørsel gennem gårdens port til Laurids Jepsen Kjær i Lemvig.

I forbindelse med en sag omkring en kirketoft, som sønnen Bertel Mogensen var lejer af, men som Mogens Jensen havde brugt og betalt lejen af til kirken står der 13-7-1727, s.292, følgende i Lemvig byfogedprotokol: ”... siden sign. Mogens Jensen, i sin tid en god og ærlig skatteborger, som nu desværre for ham og hans af armod og svaghed i dette forår har måttet kvittere byen og under børnenes hjælp søge sit med gamle hustru nødtørftige underholdning....”. Der står senere, at Mogens Jensen nu er boende i Hammerum herred, men det har ikke været muligt at finde ud af hvor, ligesom der ikke er fundet skifte efter ham eller hans hustru noget sted i årene efter 1727. I Danske Kancelli findes 6-7-1705 (Jyske Registre 22.232 nr.76) en ansøgning fra Mogens Jensen og hustru Margrethe Nielsdatter i Lemvig om, at den sidst levende må sidde i uskiftet bo med fælles umyndige børn, uden forsegling, registrering og vurdering.

**Margrethe Nielsdatters datter med Niels NN:**

**a: Maren Nielsdatter:**

\* o.1682 måske i Ulfborg, død 14-4-1761 i Lemvig, se nr.29.

**Mogens Jensens og Margrethe Nielsdatters børn:**

**a: Jens:**

\* 16-9-1691, + 24-5-1692 i Lemvig.

**b: Laurids:**

\* 1-10-1692, + 10-11-1692 i Lemvig.

**c: Laurids:**

\* 30-1-1694, + 22-5-1694 i Lemvig.

**d: Laurids:**

\* 4-4-1695, + 30-6-1696 i Lemvig.

**e: Jens:**

\* 5-5-1696, + 30-6-1696 i Lemvig.

**f: Bertel:**

\* 7-8-1697, konfirmeret 1714, + 21-5-1768 i Skive.

Han var ridefoged på herregården Kås i Salling fra o.1720 til efter 1727.

Gift i Lemvig 4-5-1731 med **Maren Nielsdatter Bøg**, enke efter handelsmand og købmand i Skive Peder Husted, hvis ejendomme og forretninger han arvede og blev en meget velhavende købmand i Skive i Adelgade 14. Han døde barnløs og testamenterede en del penge til Lemvig bys fattige og resten til sine søstre og sin gårdskarl.

**g: Karen:**

\* 15-1-1700, konfirmeret 1716, + 29-6-1780 i Ketting præstegård, Als.

Gift o.1738 med **Nicolaj Frantz Brodersen** (1703-1763) forpagter på Gammelgård, Ketting, Als. Gennem deres 2 døtre Martha Margrethe (1743-1830) gift **Petreus**, død i Gråsten og Marie Kirstine (1745-1768) gift **Moritsen**, Gammelgård, er der en stor ef-

terslægt (Carl Langholz: Anetavle for berømte danskere, Helge Rode / Ebbe Rode).

**h: Edel Cathrine:**

\* 30-1-1702, + 30-5-1707 i Lemvig af Småkopper.

**i: Margrethe Marie:**

\* 8-6-1704, konfirmeret 1721, + 3-10-1774 i Skive.

Hun holdt hus for broderen i Skive og arvede hans købmandsgård og forretning og ejede desuden en del jord, og hun testamenterede ligeledes en del penge og jord til Skive bys fattige. Ugift.

**j: Christiane:**

\* 23-8-1705, konfirmeret 1721, + 19-7-1779 i Nicolaj sogn, København.

Hun var gift med the- og porcelænshandler **Friderich Carl Weber** (o.1709-1787) i Dronningens Bredgade (tidligere Norgesgade) 147, København. Ingen børn.

**60: Detlef Outzen:** ejer af Roost Fogedgård, herredsfoged i Nr. Rangstrup & Hvidding herreder, amtsskriver i Løgumkloster amt, kirkeværge ved Arrild kirke.

\* 3-10-1647 i Brøns sogn ifølge hans ligprædiken,

+ 29-8-1721 i Roost, Arrild sogn.

Gift i Arrild sogn 1-6-1686 med

**61: Helvig Hoyer:**

\* o.1655 i Ladelund præstegård, Ladelund sogn, Sydslesvig,

+ 11-5-1728 i Roost, Arrild sogn, 73 år minus 10 uger.

Detlef Outzen blev ridefoged i Nørre Rangstrup herred 2-4-1672 og desuden i Hvidding herred 5-11-1681 efter faderen, Hans Outzen. Som ridefoged repræsenterede han den danske konge på dennes store sønderjyske besiddelser og stod for fordelingen af hovarbejde og varetog inddrivelsen af skatterne. Han var amtsskriver i Løgumkloster amt 1677-78. Han ejede Roost fogedgård og Brønsgård samt Gelstoft i Gram sogn samt de øde gårde Nitriskjær og Gammelskov i Agerskov sogn. Han var en velhavende mand, der havde råd til at udsmykke Arrild kirke, ind imellem dog sammen med de øvrige sognemænd. På den anden loftsbjælke fra øst står der med fordybede rødmaledede bogstaver: "Anno 1700 hafver kongl. Mayt. Ridefoget ofver Hviding og Rangstrup hereder Detlef Avtsen i Roest ladet disse bielcker indlege". På pulpituret i kirkens vestende, som er fra o.1719, står der: "Ridefogden Detleff Outzen hafver ladet dette bygge paa Kirkens Bekostning" og "hafver ladet dette staffere paa egen og Menighedens Bekostning".



Loftsbjælke 1700 og pulpitur 1719 med Detlef Outzens navn

Detlef Outzen fandt sin hustru, Helvig Hoyer i Ladelund præstegård i Sydslesvig, men deres bryllup stod i Arrild kirke. Der er bevaret den ligprædiken, der blev holdt over Detlef Outzen, og den giver i tidens svulstige sprog en god karakteristik af manden, hans slægt og hans uddannelse. I kirkebogen står der blot: ” Detlef Outzen Ridefoget begravet 29. August (1721).

**Detlef Outzens og Helvig Hoyers børn:**

**a: Hans Outzen:**

\* o.1687, + 15-12-1755 i Roost, se nr.30.

**b: Ingeborg:**

\* o.1689, + 26-11-1763 i Branderup.

Gift 12-9-1713 i Arrild med sognepræst i Branderup **Nicolaus Freuchen** (1678-1752). Blandt deres efterkommere er forfatter og polarforsker Peter Freuchen (1886-1957).

**c: Christian Outzen:**

\* 27-4-1691, + 27-7-1758 i Toftlund.

Sognepræst i Toftlund.

**d: Dorthea:**

\* o.1693, + o.1772.

Gift 29-3-1731 i Arrild med fætteren **Christian Friis** (1680-1745) sognepræst i Abild.

**e: Mette Marie:**

\* o.1696, + 9-3-1747 i Roager præstegård hos broderdatteren, nr.15.

**f: Dødfødt datter:**

\* 1697, begravet 13-3-1697 i Arrild, trilling.

**g: Maria:**

\* 1697, begravet 20-3-1697 i Arrild, trilling.

**h: Elisabeth:**

\* 1697, begravet 5-4-1697 i Arrild, trilling.

De står i kirkebogen under døde som ”Detlefs trende små piger”. Ovennævnte

**c: Christian Outzens** søn havde også trillingepiger, fødte og døde i Branderup 1769.

**Ligprædiken holdt over Detlef Outzen:**

Hvad sig dend gode Mand, dend fordum vel Edle og højfornemme Sg. Detlef Outzens, Kongl. Mayst. Velbestalter Ridefoged ofver Nørre Rangstrup og Hvidding Herreder, saa og Amptsskrifver ofver Lygum Closter Ampt, hans gode og fornemme herkomst, hans bedre Omgjengelse iblandt os, og allerbeste og meget salige Afsked fra denne Verden belangende. Da har hans gode Herkomst vaaren af smukke, berømmelige og Nafnkundige Forældre. Hand er fød til Verden i Brøns Ao.1647 den 3.october. Hans Fader var den vel edle og velviise Mand Hans Outsen, Kongl. Mayst. Til Danmarks og Norges velbestalter Ridefoged ofver Nørre Rangstrup og Hvidding Herreder, samt Tolder, saa og Stiftskrifver til Tørning Lehn. Hans Moder, dend Dyd Edle og fornemme Matrone Dorothea Jes Daatter fra Langetved, som var salig Jes Thomsen, Omslagsforvalter for Stadtholderen

Christian Rantzau og Kongl. Mayst.s Ridefoged ofver Frøs og Calslund Herreder hans retsalige Daatter.

Af saa fornemme Forældre var dend salig Mand vel fød til Verden, dog tusinde gange saligere, at han strax derefter d. 12. Octbr. blev igienfødt til Guds Riige og i dend hans Daab blev omvendt til et Guds Barn. Efter at hand nu hafde faaaet i Daaben den Vished om Saligheden og at hand skulde være lodtager i de helliges Arfvedehl i Lyset, var siden Forældrenes største Omsorg for deres kiære Søns education og Lærdom. Holdt hannem derfor, efter at hand var kommet til de Aaringer saa vel hiemme i Huuset i Skole, som i offentlige berømmelige Skoler. Først blev Grundvolden hiemme lagt ved Privat-Præseptorers, Iblant hvilke var H. Hans Brandt, som blev siden Capellan i Aabenraae, som var hos ham ½ Aar. Siden kom H. Johannes Rhüde, som blev Sognepræst for Vonsild Menighed, som informerede ham i 4 Aar. Derefter H. Hans Geertsen, Capellan i Øsbye paa et Aars Tid. Dernæst blev hand af sin kiære Fader sat i offentlige Skoler, Nemlig i sit Alders 14de Aar kom hand til Tønder i dend Latinske Skole og var der i 7 Aar. Siden derefter til Flensborg og var der i dend Tydske og Danske Skole paa 4de Aars Tid. Da hand nu hafde vel lært at regne og skrifve, vilde hans kiære Forældre, at hand og paa fremmede Stæder skulde æde Brød og forsøge sig. Til den Ende blev hand sendt til Sælland og opholdt sig der paa 5te Aars Tid. I samme Tid hafde hand dend Naade, at hand var 2 Aar i Tjeneste hos Kong Friderich den III høilofl. Hukommelse i af hafue Opsyn med Hammermøllens Reparation ved Cronborg, hvorfra hand siden med Ære og Berømmelse quitterede. Efter dend Tiid opholdte hand sig hos sin Sal. Faders gode Ven Hans Rostgaard paa Krogerup, som var Kongl. Mayts. Ridefoged og Fiskemester, udi hvis Huus hand var som en Søn, men aldrig leddig, altid allart og exercerede sig flitig i de Forretninger, som hans Øjemed sigtede efter, nemlig at blive en god Ridefoged. Det løkedis og for ham, nemlig Ao. 1672 d. 22 May blev vor sal. Medbroder først Ridefoged ofver Nørre Rangstrup Herred alene, og imidlertid boede hans sal. Fader i Brøns og stod selv den Tieneste for i Hvidding Herred. Men hvor hans gamle Fader formedelst Alderdom ikke saa hastig kunde komme, der fandt mand Detlef Outzen som allart Mand, altid troe i Kongens og Sin Faders Ærinde.

Saa vaker en Mand blev siden mehre betroed, nemlig Ao. 1679 d. 12. Novbr. blev han udvalt og be-naadet af Hans Kongelige Mayst. At være Amptskrifver ofver Lygum Closter Ampt, hvilken Tieneste hans i 2 Aars Tiid med stor Renommee forestod, og vel aflagte sine Regnskaber og ihukommes hand endnu af de gamle i Amptet, der har kiendt ham, med ald Berømmelse for hans gode Hus-holdnings Skyld.

Ao. 1682 blev hand efter sin sal. Faders Død og beskicket at være tilligemed Ridefoged ofver Hvidding Herred. Hvilke 2de Herreder Manden var capabel nok at forestaa, i hvor meget der end forefaldt i hans Tid at forrette. Efter at hand i nogle Aar hafde siddet i Embedet, og imidlertid, da hand var eenlig, idelig var beladt med mange Reiser, Bygninger, Commissioner, Indqvarteringer, Durchmarcher, tænkte hand paa at faa sit eget Huus i god Stand, og til den Ende efter Guds Paakaldelse opsøgte sig en Egtefælle og Medhjælp. Hand fandt dend ret efter Guds alting styrende Forsyn, som var dend velærværdige, hæderlige og vellærde Mand, nu sal. Sr. Christian Høyer, Sognepræst for Ladelund Menighed, hvis elskelige Daatter, Jomfru Heilvig Høyer nu hiertelig sørgende Enke. Deres Brøllupshøjtid efter forregaaende Trolofvelse stod i den sal. Mands egen Gaard i Roost d. 1. Nov. Ao. 1686 udi en stor Forsamling af høie og nedrige (lave) Standspersoner. Her var da samlede en Mand, der kunde forestaa sit Embede, en Hustru sit Huus. Alting blev og vel tagen i Agt inden og uden Dørre, som hver Mand veed.



I samme deres kiærlige og fornøielige Ægteskab har Vor Herre rundelig velsignet dennem med allehaande Goder.

Den ædleste Skat og Velsignelse som Gud har gifvet dem, og de kan tage med sig i Himlen, har vaaren de mange, smukke Børn, 8 i Tallet, nemlig 2 Sønner og 6 Døttre. Iblandt hvilke de 3 sidste Børn, som Vor Herre i én Barselseng gaf dem, en kort Tid efter Fødselen ere ved Døden gaaed før deres sal. Fader ind i dend salige Evighed. De efterlevvende 5 Børn og eendehl Børne-Børn følger Liiget og græder efter saa god en Faders Bortgang. Dend naadefulde Gud vil tørre Taarerne af deres Øjne, deres Faders Gud raadfører dem, at de maa naae deres Faders Velsignelse.

Da hand saaledes ved Ægteskabet var blevet en Mand, der tilforn i mange Aar hafde vaaren en vaker Mand i sit Embede, lod hand efterdags, da hand saae sit Huus saa vel forsynet og torde ingen Omsorg derfor hafue, sig mehre være en Christelig og Omgiengelig Mand for Gud og Verden.

I sin Christendoms og Embedets forretning var hand en Mand af store Dyder og Qualiteter, dog og en stoer Synder. Det er saa, at saadan en Øfrigheds Mand, der var saa got som hvert Øieblik i Undersaatternis og andre Folks Øiesiun, at andre kand suare for en saadan Mands Feil end deres egne. Men der var kun faae, som saa ham, hvor andægtig hand kunde bede og i sine Bønner tale med Gud, hvor u-afladelig hand befohl sig Gud, der altid bevarede ham med sine hellige Engler og veltede saa mangan Steen af Veien for ham, ja bar ham indtil hans graa Haar.

Saa meget veed hver Mand, at hand og var en Elsker af Guds Huus og lod sig der i sin Velmagt flittig see og finde.

Denne Kirke, hvor Guds Ære boer og hans hellige Nafn lever og priises, var hans store Lyst ved og forsvarlig at holde ved liige, pynte og staffere. Saa mand troer, der skal siges efter hans Død, han var en god Værge for Kirken.

I sit eget Huus var hand en fornuftig Mand imod sin gode Hustru, en from Fader imod sine kiære Børn, en god Hosbunde mod sine Tienestefolk.

I sine søskindes Huus var hand en troe Broder, der var dem alle i Faders Sted, og hvorudi hand kunde hielpe dem ret at bygge deres Huuse eller paa andre Maader at række dem sin Haand eller Raad var hand færdig.

I sin Bekiendt og fornemme Venners Huus var hand en redelig og oprigtig Ven, mand kunde forlade sig till. Mand torde ikke frygte hos hannem et got Raad og god Bistand. Derfor har og hver Mand haft Godhed og Kierlighed for ham, hver Mand gad lidt ham, uden de, der hader Oprigtighed og Sandhed, hvilke mand uden Complimenter, Schminke og Hyklerier altid kunde finde hos ham.

I Undersaatternis Huus i begge disse Herreder var hand en god Ridefoged, der af yderste Efne søgte at forfremme Undersaatternis Velstand og Næring. Mand kand nok sige med Sandhed, i sin District kiendte hand hver Bye, i hver Bye hvert Huus, i hvert Huus hver Mand, ja hver Mands Trang og Vilkaar. I de fattiges Huus har hand ikke vaaren en haard, men en kierlig Mand. Hand tog sig vel i vare, at hand ikke forsskiød en Enke og faderløse Børn. Mand haaber, ingen skall bande ham, at hand har lukket sit Loft i laas for dend Trængende. Der gik ingen Trøste- og Hielpeløs fra ham uden en Døgenicht.

I de Dovnes og Lades Huus var Hand en haard Mand, der holdt det at være en Skam for en Ridefoged, at Huuset skulde falde ofuer dend Lades hofved. Dovne Folk kunde ikke faae Rolighed for ham, at vrie sig længe nok i Sengen, førend de toge sig vare, var hand hos dem.

Da Landet ved Krigs-Tider har vaaren meget øde, Huusene forfaldne, Næringen forsvæket. Men Gud ske Lof, alle øde Stæder, bebyggede, Huusene og Undersaatterne i temmelig god Stand og Disciplin, er i det mindste et Tegn, vi har haft en god Ridefoged.

I sin Konges Huus og Tieneste har hand vaaren troe og flittig. Det har vaaren 3 Konger, hand har tient. Hvorfor hand og for sin Ærligheds- og Troeskabs-Skyld er altid blefuen afholden, elsket og æret af sine fore satte Amptmænd og høi Øfrighed.

Det har vaaren i Ambtet i sin Tiid mange Revolutioner, Inquisitioner, Commissioner, iblandt 5 store Commissioner i sin Tiid. Hans Domb blef altid denne: Detlef Outzen tiener Kongen som en redelig Mand.

Hand var aldrig bedrøfvad for nogen Commission, uden da, naar hand saae, at Undersaatterne ikke blefue hjulpen derved, saa vel som hand ønskede dem: Hand vilde gjerne hafue, det skulde gaa Undersaatterne vel, saa mente hand det gik og Kongen vel.

Mand kand nok sige med Sandhed:

Detlef Outzen var i sin Adfærd renfeldig,  
i sin Tale sandru,  
i sine Løfter trofast,  
i sin Omgængelse ærlig,  
i sit Embede troe,  
imod sine venner oprigtig,  
imod sine Fiender forligelig,  
imod Fattige gafmild,  
imod Trængende hielpsom,  
imod alle Tienstagtig,  
i sin Sygdom taallig,  
i sin Død salig.

Salig er hands Død og Afskeed fra Verden.

Dend salig Mand hafde alt tilforne for nogle Aar siden saa got som taget Afsked fra Verden. Nu i en 8te Aars Tid har hans længste Reise vaaren til Guds Huus og til hans Datters Huus i Branderup.

Hand saae og talte meget om, hvor galt det gik til i Verden, hvilken Falskhed der var iblandt Mennisker, hvilken Hoffærdighed og Offuerdaadighed, der gik i Svang. Det var hans største Harm og Fortræd, naar Menniskene ikke kunde forliges med hverandre, saa hand og mange 100der Trætter og Processer ved sin Myndighed og Mellemandling forligt og nedlagt hafuer.

Og som hand hafde den Lycke og Glæde, at hans ældste Søn var voxen nok i Kræfter og Forstand at reise og arbeide for sin Fader, hand og intet forsømmede i sin faders Bestilling. Herudofuer hand og mehre og mehre ved tiltrædende høie Alderdom og Legemets Skrøbeligheder afsondrede sig fra Verden.

Dend første Grund til hans sygdom har den sal. Mand self efter sagt, at hafve været en Feber, som hand næsten Aar og Dag laae udi, da hand var i Sælland, hvilken Sygdom hand aldrig forvandt, dog var altid derhos saa stærk, at han aarle og silde var vigilant i sit Embede, hvis møisommelige og flittige Forretning og derved forefaldende Riden og Reiser, og siden Alderdommen forbød ham det, at hand endelig maatte sidde stille, ofver hvilken usædvanlig Stillesidden hand og samlede en stærk Soorbut i Blodet, som imod Sidstningen og forøgedes med en trang Bryst og idelig Husten, som har vaaren hans gamle Sygdom, saa og en Svaghed i Benene og Laarene, hvis Sener bleve saa stive, at hand neppe kunde gaa om i Huuset uden med stor Møie, saa en liden Gang af 10 Skridt gjorde ham saa afmægtig, at hand neppe kunde faa sin Aande. Mand forsømmede ikke herhos at konsultere dend fornemme Medicinæ Practicus Hr. Licentiat Høyer i Kiøbenhafn, som og forordnede allehaande tienlige Medicamenter, hvilke Medicamenter ungefehr for 5 Aar siden ved Guds Velsignelse curerede hannem i samme Sygdom, men denne Sinde var imod Dødens visse Komme ingen Hielp.

For en 10 Uger siden var han ikke mægtig at komme til Kirke, men maatte hiemme i Huuset lade sig betiene med de høiværdige Alterens Sacramenter. Efter dend Tid har hand meest med stille siden, dog uden nogen sønderlig Vee, tilbragt sin Tid, talt om Verdens Daarlighed og Kiedsommelighed, klaget ofver sin Øjesiun hafde forladt ham, dog aldrig saa aldelis, at hand jo ved Brillen Morgen og Aften har kundet læse sine Bønner i en Bog med temmelig stor Stiil, hvilke sine Bønner han og læsde med stoer Andagt Aftenen tilforn, som hand døde om anden Dags Middag.

Om Morgenen, som var dend sidste Morgen i denne Verden han lefved, fornam hand self bedst, hvor nær det lackede med ham imod Enden, hafde derfor en inderlig Længsel at forenis paa nye med sin Frelser Jesu Christo, med hvilken hand i al Evighed vilde være forenit. Lod derfor hente til sig sin Sognepræst og Sialesørger, dend Velærværdige, Hæderl. og Vellærde Mand Sr. Andreas Schlange, dette Steds Sognepræst, af hvilken hand kraftig blev trøstet i sin Sygdom, absolveret af sine Synder, vederqveget med Jesu allerhelligste Legene og Blod til en vis Forsikring paa alle sine Synders Forladelse, Guds Naade og Venskab og dend evige Salighed.

Samme Tiid kom og tilstede hans Sviger-Søn Sognepræsten af Branderup, af hvilken hand blev opmuntret til en stadig Troe og velsignet til et saligt Endeligt.

Her saae mand en gammel udmatted Mand, ickun en half Dag ligge paa sin Syge- og Døds-Seng uden nogen Vee og Smerte, saa vel forliigt med Gud, saa vel tilfreds med Guds Villie, saa vel beskikket sit Huus, saa inderlig længendis efter en salig Forløsning, saa vel forsørget sin Siæl og endelig ved en sønderlig meget sagte og salig Død at lefvere sin Siæl i sin Guds og Frelseres Jesu Haand, efter at hand har lefved i denne Verden:

i sit Ægteskab - 35 Aar.

i sit Embede - 50 Aar.

i sin ganske Livstid - 74 Aar minus 2 Maaneder. Død Ao.1721.

### **Tilføjelse:**

Ligprædiken er skrevet ned med bibeholdelse af stavemåde og store bogstaver.

Når Hans Rostgaard på Krogerup nævnes som god ven, skyldes det dels, at han og Detlef Outzen var langt ude i familie, dels at han var født på Roostgård i Roost i 1625, død på Krogerup 1684, og da han havde familie på gården i Roost, har de givetvis også mødtes dér.

**62: Christian Mechlenburg Schnell:**

\* o.1660 i Arrild præstegård, Arrild sogn,  
+ 10-4-1720 sammesteds.  
Gift i Arrild 12-6-1688 med

**63: Maren Pedersdatter Henningsen:**

\* o.1665 i Tønder,  
+ 21-12-1702 i Arrild præstegård, Arrild sogn.

Christian Mechlenburg Schnell var student fra Ribe 1682. Han blev sin faders medhjælp fra vielsen i 1688, hvor han med det samme begyndte at føre kirkebogen. Ved faderens død i 1704 blev han sognepræst og var det til sin død i 1720. Under vielser har hans eftermand skrevet: Copuleret (viet) udi min Salig Formands Tiid Sal. Sr. Christian Mechlenborrig fra Anno 1689 indtil Anno 1720 ere 124 Paar”. Hans navn og årstallet 1716 står på siden af prædikestolen.

## Tip-oldeforældre:

**118: Niels Pedersen Vestergaard:** fæstebonde på Vestergård under Sdr. Vosborg.

\* o.1639,  
+ 18-4-1727 på Vestergård, Ulfborg sogn.  
Gift med

**119: Karen Lauridsdatter Lihme:**

\* o.1639 i Husby præstegård, Husby sogn,  
+ 18-9-1713 i Lemvig hos datteren Margrethe Nielsdatter og hendes mand.

Niels Pedersen Vestergaard var fæstebonde på Vestergård i Ulfborg under Sdr. Vosborg, hvis godsarkiv desværre ikke mere eksisterer. I kop-og kvægskattemandtalen 1678 svarer han skat af sin hustru, 2 tjenestefolk, 2 heste, 1 plag, 2 køer, 3 ungnød 1 år gl., 1 kalv, 10 får og 2 svin. Han må have været økonomisk ret godt funderet, siden han kunne gifte sig med præstens datter fra Husby vest for Ulfborg. I 1677 var han kirkevæрге for Ulfborg kirke, og det tyder jo også på en vis position i sognet. I matriklen 1688 havde gården 45 tdr. dyrket land og var dermed en af sognets største gårde. Vestergård ligger i Sønderkær i Ulfborg, syd for kirken lige øst for den gamle vestlige hærvej - nuværende Hovedvej 28, hvor jernbanen krydser hovedvejen lige nord for nuværende Ulfborg by. Selv om Ulfborg kirkebog først begynder 1708, er der andre muligheder for at få rede på de forskellige slægtsskabsforhold.

I Ribe tingbog 1667-69 s.86b står der et afkald 26-4-1669 på modtaget arv fra afdøde sognepræst Laurids Madsen Limes to døtre i Husby præstegård til Hans Knudsen i Ribe, hvis kone, en søster til Laurids Lime, Kirstine Madsdatter Lime, var død, og da ægteparret ikke havde børn, var det hendes søskende og deres børn, der var arvinger. Afdøde Laurids Lime havde to døtre, Edel, der opholdt sig ugift i præstegården i Husby, hvor hendes stedfar, sognepræst Peder Christensen Møeborg, var hendes formynder, og Karen, som var gift med Niels Pedersen, og som boede i Sønderkær, Ulfborg, som så var hendes formynder. Begge formynderne skrev under i Husby præstegård.

Da Karen Lauridsdatter Lihme døde i Lemvig i 1713, skrev præsten i kirkebogen: Begravet 18-9-1713 Mogens Jensens kones moder, sal. Karen Lauridsdatter Lime, beagtbare Niels Pedersens (hustru) af Vestergård i Ulfborg i hendes 74. år”, og da Karen Limes halvsøster fra Husby præstegård, Kirsten Pedersdatter Møeborg, døde i Lemvig i 1715 hos Mogens Jensen, blev hun kaldt

”Mogens Jensens kones moster”. I disse to notater får vi altså både at vide, hvem Karen Lauridsdatter Limes far, mand og datter er.

Da der ikke findes fæsteprotokoller fra Sdr. Vosborg bevaret, kan det ikke oplyses, hvorfra Niels Pedersen kom, eller hvem der fæstede gården efter ham. Det tyder ikke på, at det var familie, for i 1713 bor han og hans kone i Lemvig i et hus ved siden af svigersønnens gård, måske har konen været svagelig, og så er de flyttet hen til datteren for bedre at kunne få hjælp. Efter konens død flyttede han igen tilbage til Vestergård, hvor han givetvis har haft en aftægt med ophold, for i 1717 nævnes han ikke mere i Lemvig, og i 1727 døde han som nævnt ovenfor i Vestergård og blev begravet i Ulfborg. Det var det samme år, hans datter og svigersøn flyttede fra Lemvig.

**Niels Pedersens og Karen Lauridsdatter Limes eneste kendte barn:**

**a: Margrethe Nielsdatter:**

\* o.1662 i Vestergård, Ulfborg, død efter 1727, gift med handelsmand **Mogens Jensen** i Lemvig, se nr.58. Hun er opnævnt efter hendes mormor.

**120: Hans Outzen:** ejer af Brønsgård og Roost Fogedgård, herredsskriver i Hvidding & Nr. Rangstrup herreder, kirkeskriver i samme herreder samt i Gram herred.

\* o.1616 på Havervad, Brøns sogn, bror til nr.109.

+ 27-10-1681 i Brøns sogn.

Gift med

**121: Dorte Jesdatter:**

\* o.1625 i Haderslev,

+ 4-4-1699 i Brøns sogn.

Hans Outzens forfædre boede i flere generationer på den store ejendomsgård Havervad i Brøns sogn, og både hans farfar og oldefar havde været herredsfogeder over Hvidding herred, mens hans far var både ridefoged i Hvidding og Nr. Rangstrup herreder og herredsfoged i Hvidding herred. Hans Outzen overtog ridefogedembedet efter faderen, Hans Andersen på Havervad, omkring 1651. Han var allerede omkring 1649 blevet kirkeskriver i Hvidding herred. Han ejede flere gårde i Brøns og blev i 1662 ejer af Roost Fogedgård med toftbolet Musvang i Toftlund sogn efter barnløse slægtninge. Familien var velhavende, og der er bevaret både gravsten og sandstensepitafium i Brøns kirke over hans forældre og farfar.

Men mest interessant er det epitafium, de lod sætte over sig i Brøns kirke efter deres død. Det er fremstillet af billedhugger Hans Nielsen Bang i Middelfart før 1668, idet en indskrift nederst på epitafiet lyder: ”Denne Taffle haffuer Hans Outsens og sin kiere Hustru Dorte Jessdaater ladet opsette 1668”, og ægtefolkernes portrætter er sat øverst på epitafiet. I våbenhuset findes en stor gravsten over dem sammen med gravstenen over hans forældre og gravsten over forskellige efterkommere. I 1662 gav ægteparret både en messehagel og et fløjls alterklæde til kirken, men begge dele eksisterer ikke mere.

Det er ikke fordi kirkebogen gør så store anstalter over deres død, der står blot følgende:

Den 8. Novemb. (1681) bleff Haus Ovzen Ridefoged i Brøns begraaffuet, døde d.27.Octob. etas. 65½ A(ar).

Die 3.April (1699) blef Sl. Dortehea Outzens begrafet i Brøns Kirke udi hendes Alders 74 Aar.

Men notatet ved Dortehea Outzens død viser, at de blev begravet i et af familiegravstederne inde i Brøns kirke.



Hans Outzens & Dorte Jesdatters epitafium i Brøns kirke

**Hans Outzens & Dorthe Jesdatters børn:**

**a: Detlef Outzen:**

\* 3-10-1647, + 29-8-1721 i Roost, se nr.60.

**b: Josias Outzen:**

\* o.1650, + mellem 1708 og 1715.  
Forpagter af Gelstoft, Gram sogn.

**c: Mette:**

\* o.1650, + 30-8-1681 i Brøns.  
Gift i Brøns 25-11-1680 med **Mathias Lange** (1648-1726), herredsfo-  
ged i Hvidding herred og kirkeskriver i Hvidding, Nr. Rangstrup og en  
del af Gram herred. Bosat i Brøns.

**d: Hans Andersen Outzen:**

\* o.1652, + 15-2-1701 i Brøns.  
Levede ugift i Brøns, gravsten i kirken.

**e: Maren:**

\* o.1650-1655, + 29-11-1726 i Arrild.

Gift i Arrild 21-9-1679 med **Niels Lauridsen Fog** (1641-1699), sognepræst i Starup-Nebel.

**f: Jesper Outzen:**

\* o.1655, + 28-12-1683 i Brøns.

Tolder på List, ugift, gravsten i Brøns kirke.

**g: Christian Outzen:**

\* o.1657, + 27-1-1708 i Brøns.

Viceridefoged og tolder i Brøns, ugift, gravsten i kirken.

**h: Hans Outzen:**

\* o.1659, + 9-1-1727 i Brøns.

Toldinspektør ved Listerdyb og i Brøns, gift.

**i: Else:**

\* 17-1-1665, + juni 1725 i Mjolden.

Gift i Brøns 26-10-1700 med **Peder Mortensen Stauning** sognepræst i Mjolden, + 9-6-1725, skifte efter begge ægtefæller 9-7-1725, (kirkebogen mangler til 1814).

**Herefter henvises til Lorentzen familiens forslægt.**

**Kilder:**

**RA= Rigsarkivet, København, RAV= Rigsarkivet, Viborg, RAS= Rigsarkivet, Aabenraa.**

**RA:** 1: Lemvig bys uvisse indkomster 1660-1749, diverse skatteregnskaber. Uvisse indkomster 1762-1780, mandtal okt.1762.  
2: Rentekammeret, Slesvig, Ekstraskattekommissionen 1743-44, Roager.  
3: Krigsskattekommissionen i Hertugdømmerne 11-3-1789, Haderslev amt, Hvidding herred, nr. 58: Arrild sogn, nr.497: Brøns sogn.

**RAV:** 1: Lemvig Byfogedarkiv:  
Skifteprotokol 1748-1810:  
Maren Madsdatter Baadsgaard: s.23b ff.  
Mads Nielsen Nørgaard: s.50b ff.  
Maren Nielsdatter: s.124b ff.  
Niels Nielsen Smed: s.157 ff & s.288 ff.  
Anne Malene Schmidt: s.291b ff.  
Skifteprotokol 1810-1843:  
Oluf Nielsen Schmidt: s.5 & 28 ff.

Uddrag af Rådstueprotokol vedrørende borgerskaber.

Auktionsprotokol: 1759-1803:  
Niels Nielsen Smed: s.56 ff.

Anne Malene Schmidt: s.152b ff.

**2:** Ribe Bispearkiv:  
Ribe stifts edsbog og vitaprotokol.  
Krigsstyr 1712.

**RAS:** **1:** Tørninglen Provsti nr.84: Protokol over nådsensår og vacanser, heri justits- og skifteprotokol for Hvidding herred.  
**2:** Roager Pæstearkiv: Liber daticus 1766-1825.  
**3:** Nordslesvigske Retsbetjentarkiver, Hvidding og Nr. Rangstrup herreds skyld- og panteprotokoller, Bibøger 1760-1783.  
Personalhistorie nr.116: Boysen.

**Personalhistorisk Tidsskrift:**

11-III 1942: s.188 ff: **Alfred Larsen:** Om nogle descendenter af Christjern Nielsen, borgmester i Varde.  
104,1984-2: **Carl Langholz:** Slægten Outzen / Rostgaard fra Roost gennem 400 år.  
106, 1986-2 s.164: tilføjelser.

**J. Søndergaard Jacobsen:** Lemvig Købstads Historie, 1969, s.101 & 126.

**Fr. Sommer:** Slægten fra Astrupgaard, København 1905.

**S. V. Wiberg:** Personalhistoriske, statistiske og genealogiske bidrag til en almindelig dansk præstehistorie 1-3, Odense 1870.

**O. F. Arends:** Gejstligheden i Slesvig og Holsteen fra Reformationen til 1864, København 1932.

**S. Hundrup:** Viborg Katedralskole, s.84.

**J. Chr. Sixhøj:** Viborg Katedralskoles dimittender, nr.964.

**Ejner Johansen:** Hardsyssels Degnehistorie, s.649: Lemvig.

**Alfred Kaae:** Ulfborg I & II, 1952 & 1956.

**P. Storgaard Pedersen:** Ulfborg Herred, s.46, 49, 50.

**Hardsyssels Årbog** bind 13, 1919 s.101 ff.

**V. Nørlund Kristensen:** Vorgodbogen, 1982 s.124.

**J. Kinch:** Ribe Bys Historie og Beskrivelse I & II, 1869 & 1884.

**H. Friis-Pedersen:** Familien Friis-Pedersens Ahnebog II: Familien Lihme, Aarhus 1932.

**Afdøde bibliotekar Carl Langholz:** Personlige meddelelser.

**Afdøde overlæge Ib Freuchen,** Svendborg: Personlige meddelelser og slægtpapirer vedrørende familierne Outzen og Freuchen, bl.a. Detlef Outzens ligprædiken.

**Johannes J. Lund  
Spjald, 2018.**